

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Бердянський державний педагогічний університет
Інститут філології та соціальних комунікацій
Кафедра української та зарубіжної літератури і порівняльного
літературознавства

Сонячні кларнети:
танець, музика, театр у літературних проєкціях

Матеріали
Міжнародної наукової конференції

Бердянськ-2021 рік

УДК 821.161.2:371.315 (043.2)

Редакційна колегія:

Новик О.П., доктор філологічних наук, професор кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства, Бердянський державний педагогічний університет; **Харлан О.Д.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства, Бердянський державний педагогічний університет

*Друкується за рішенням вченої ради
факультету філології та соціальних комунікацій
Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 1 від 28.08.2021 р.)*

С 43 «Сонячні кларнети: танець, музика, театр у літературних проєкціях»: матеріали міжнародної наукової конференції (23–24.09.2021 р.) / [ред.кол.О. П. Новик, О.Д. Харлан]. Бердянськ : БДПУ., 2021. 209 с.

У збірнику вміщено матеріали доповідей і повідомлень міжнародної наукової конференції, що відбулася на базі факультету філології та соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету. Конференцію було присвячено питанням між мистецької взаємодії літератури, музики, танцю, театру, проблематика доповідей спирається на потреби наукового літературознавства та практики викладання літератури у контексті між мистецької взаємодії.

Матеріали збірки можуть бути використані вчителями та студентами-філологами, викладачами, аспірантами, а також усіма, хто цікавиться сучасними проблемами дослідження літератури.

УДК 821.161.2:371.315 (043.2)

За зміст статей і правильність цитування відповідальність несуть автори

© Бердянський державний педагогічний університет, 2021

© Автори статей, 2021

Школа Г.М.	У ШКІЛЬНОМУ ВИВЧЕННІ: ІНТЕРМЕДІАЛЬНИЙ АСПЕКТ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ЯК МАРКЕРИ МИСТЕЦЬКОГО ДИСКУРСУ	197
Шовкопляс Г.Є.	ТЕАТР ВІРИ ВОВК: ЗАПЕРЕЧЕННЯ ІНТЕРМЕДІАЛЬНОСТІ.	199
Юрова І.Ю.	МУЗИКА ТА МУЗИКАНТИ У ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ Л.КОСТЕНКО	201
Якубовська- Кравчик Катажина	ОБРАЗ БАЛЕТУ В ДИТЯЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ НА ПРИКЛАДІ МОТИВІВ ІЗ ЛЕБЕДИНОГО ОЗЕРА	204
		207

вистрибувати і т. ін.) гоцака (тропака) та 12 фразеологічних одиниць із лексемою «танець» [4, 152; 590]. У цьому виданні подано також 16 фразеологізмів, пов'язаних із пісню, наприклад: «*Де праця, там і пісня*», «*Хто співає в смутку, тому полегша в смутку*» тощо [4, 456].

Оскільки фразеологічні одиниці різні за своєю структурою, мовознавці в межах фразеології виокремлюють окрему галузь – параміологію, об'єктом аналізу якої є «стійкі, відтворювані, культурно марковані й експресивно-емотивні одиниці реченнєвої природи» [3, 644].

У збірнику «Українські народні прислів'я та приказки» (1963) фразеологізми тематичних груп «Танці», «Співи та Музика» подано в рубриці «Дозвілля»: 35 із них – фраземи групи «Пісня, спів», 32 – «Музика», 35 – «Танці». Виокремлюється ще група – «Примовки до танців».

Отже, кількісний склад фразематематичної групи «Мистецтво» засвідчив, що у фразеологічних словниках української мови значний відсоток посідають фразеологічні одиниці, пов'язані з музикою. Це підтверджує усталену у світовій спільноті думку про те, що музичність і співучість – характерні риси українців.

Література

1. Жайворонок В. Знаки української етнокультури: словник-довідник. Київ: Довіра, 2006. 703 с.
2. Кукрак О.Н. Искусство. Новейший философский словарь / сост. А.А. Грицанов. Минск: Изд. В.М. Скакун, 1998. С. 284–286.
3. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
4. Словник фразеологізмів української мови / уклад. Білоноженко В.М., Гнатюк І.С., Дятчук В.В. та ін. ; відп. ред. Винник В.О. Київ: Наукова думка 2003. 786 с.
5. Українські народні прислів'я та приказки / упоряд. В. Бобкова, Й. Багмут, А. Багмут; вступ. ст. В. Бобкової. Київ: Державне видавництво художньої літератури, 1963. 792 с.

Шовкопляс Г.Є. ,

кандидат філологічних наук,
Київський університет імені Бориса Грінченка

ТЕАТР ВІРИ ВОВК: ЗАПЕРЕЧЕННЯ ІНТЕРМЕДІАЛЬНОСТІ

Українська діаспорна письменниця, перекладачка і дослідниця літератури Віра Вовк (Селянська) належить до покоління Нью-Йоркської групи. Марія Ревакович у збірці вибраних статей та есеїв «Personanongrata. Нариси про Нью-Йоркську групу, модернізм та ідентичність» (2012) згадує Віру Вовк у розділі про первісний склад НІГ: «До первісної двійки Богдана Бойчука і Юрія Тарнавського невдовзі приєдналася Женя Васильківська, Богдан Рубчак, згодом Емма

Андієвська, Патриція Килина і наостанок Віра Вовк. Щодо Віри Вовк, то це сталося тоді, коли вона приїхала з Бразилії на рік до Нью-Йорка в грудні 1959 року і заприятелювала з молодими поетами. Це і є так звана первісна сімка або члени-засновники групи. Звичайно, і тут є певні складності, бо свого часу і Віра Вовк, і Емма Андієвська зреклися цієї належності, але можна сказати, що цих заяв ніколи не було послідовно зреалізовано до кінця. Наприклад, обидві поетки далі тісно приятелюють з іншими членами групи, обидві теж поставилися з великим ентузіазмом до заснування архіву Нью-Йоркської групи в бібліотеці Колумбійського університету, чого нещодавно домігся Юрій Тарнавський» [3, 24]. Сама Віра Вовк про свою участь у Групі писала: «З Нью-Йоркською групою, які не були б між нами ідеологічні чи товариські спори, в'яже мене праця, яка вже принесла досить доброго овочу. Особисто я не вважаю себе членом цієї групи, бо вважаю себе самовладною групою "Ріо-де-Жанейро"» [3, 229]. Тим не менш зближення з Нью-Йоркською групою свідчить не тільки про ідентифікацію Вірою Вовк себе як українського митця, але і про її схильність до модерністського експерименту у творчості, бо саме ця група молодих поетів, за словами дослідника української еміграційної літератури О.Г. Астаф'єва, «призвела до увиразнення поезики модернізму» [2, 3].

Віра Вовк znana, перш за все, як поет і перекладач: вишукані цикли віршів «Меандри» або «Любовні листи княжни Вероніки до кардинала Джаваннібатісти», переклади творів Федеріко Гарсія Лорки відомі всім. Між тим вона має і значний драматургічний доробок: п'єси Віри Вовк цікаві та оригінальні, поділяються на кілька різновидів, серед яких є просвітницькі; патріотично та соціально заангажовані, де йдеться про історію України; дитячі, такі, як «Казка про царя Гороха», та філософські. Авторка передмови до збірки «Віра Вовк. Театр» Лариса Залеська-Онишкевич вважає, що драматургічна форма – «це, мабуть, психологічно найприродніший жанр для самовислову, бо включає і текстуальні, і зорові аспекти, рух і музику; це також засіб відчувати себе не так самотньою дитиною чи поеткою, як частиною ширшого світу – чи не казок та легенд, чи і невеличкої громади» [4, 5]. Подібно до Емми Андієвської, яка поєднує у своїй творчості поезію сюрреалізму та живопис сюрреалізму, Віра Вовк зв'язує свої драматичні поеми з живописом: у драматичній поемі «Триптих» вказано, що вона створена «до картин Юрія Соловія», які вміщені серед сторінок п'єси. В іншій драматичній поемі Віри Вовк «Іконостас» до книги включено кольорові репродукції кількох сучасних митців діаспори: Юрія Соловія, Зої Лісовської, Марка Зубаря. П'єса «Казка про Вершника» супроводжується власними витинанками Віри Вовк. За твердженням дослідниці Лариси Залеської-Онишкевич, таке доповнення твору живописним або музичним складником «підсилює мітос (розповідь) кожного твору» [4,19]. Це не намагання описати витвір

невербального мистецтва, а задум підсилити враження на глядача за допомогою візуальних прикладів. Зовсім за словами героїв «Вінка троїстого»:

«Галя: Ми мусимо зовсім заворозити публіку! Все нове переходить прямо зі сцени у кров народу.

Андрій: Тому театр такий важливий. Без театру нема нації» [1, 45].

До драми, до театру у Вовк відповідальне ставлення. Навіть соціально відповідальне, патріотично заангажоване. «Іконостас України» (1991) та «Вінок троїстий» (1988) є п'єсами, що відображають історію України. Якщо перша з названих п'єс присвячена героям історії цілої України, то «Вінок троїстий» – це історія українського жіночого руху, навіть назва другої п'єси повторює назву українського жіночого альманаху, що вийшов у 1884 році. Авторка хоче відтворити правдиву історію, тому її творчі експерименти у таких п'єсах спрямовані на достовірність. Віра Вовк використовує у своїх п'єсах твори пластичних мистецтв (картини, пісні, витинанки) реальних авторів української діаспори та власні музичні твори, але не змішує їх, не описує, а підсилює сценічне слово візуальними образами та звуковими супроводженнями. Дуже часто надає ноти пісень. Якщо це експеримент, то дуже обережний, такий, що не буде викликати роздратування, але переконає більшість глядачів.

Феміністичний дискурс завжди присутній у творах Віри Вовк: саме у неї в циклі віршів «Любовні листи княжни Вероніки» читаємо одне з яскравих феміністичних тверджень:

Світ наш, Друже, вживає
Чоловічу мораль:
Що для чоловіків вигідно –
Пристойно [2, 116].

У «Вінку троїстому» феміністичний дискурс, зберігаючи спрямованість на переконливу достовірність, містить цілком реалістичні та актуальні на той час роздуми щодо місця жінки у суспільстві кінця ХІХ (у п'єсі вказаний 1894 рік) століття: «То вже не дасться перевести в практику, пане майоре. Молоді дівчата хочуть учитися. На всякий випадок, їм не вистачає «тихомирний образець матери». Вони мають право бути освіченими» [1, 75]).

Література

1. Вовк Віра. Театр. Київ: Родовид, 2002. 447 с.
2. Вовк Віра. Вірші. Поети «Нью-Йоркської групи». (Антологія. Упоряд. текстів О.Г. Астаф'єва, А.О. Дністрового, передмова О.Г. Астаф'єва). Харків: Веста, Видавництво «Ранок», 2003. 286 с.
3. Ревакович Марія Persona non grata. Нариси про Нью-Йоркську групу, модернізм та ідентичність. Київ: Київ, 2012. 335 с.
4. Залеська-Онишкевич Лариса Від вертепу до. Крилатої Скрипки: Драматичні твори Віри Вовк. *Вовк Віра. Театр*. Київ: Родовид, 2002. 447 с.